

udpege de Typer, som nødvendigvis maa mislykkes. Men samtidig ser vi, at de Former arbejder sig frem, som har Udviklingsmulighederne i sig.

Jeg er mig altsaa fuldt bevidst, at det store Spørgsmaal, der danner Baggrunden for den højtærede Ministers Bedriftsraadsforslag, ikke har faaet sit Svar blot gennem den Anvisning, der ligger i Udtrykket: Arbejdernes Andel i Bedrifternes Udbytte, thi dette Udtryk kan dække over mange Ting, som ikke indeholder nogen Løsning af Problemet. Naar vi staar overfor hele dette Forhold, tror jeg derfor, det frugtbarste vil være at se paa Udbyttedelingsproblemet udfra det Synspunkt, at Udbyttedelings tanken er opstaaet for mange Aar siden og prøvet af mange Enkeltmænd, fordi den indeholdt en sand Kærne, og ogsaa fordi den hvilede paa et ideelt Grundsyn, men efterhaanden som Samfundsudviklingen er naaet til det Punkt, hvor vi nu staar, har Samfundet faaet Brug for denne Tanke.

Det, der da er den Opgave, som stilles Samfundet nu, hvad enten der er Tale om Lovgivningsmagten eller Organisationerne, er at finde de rette Rammer for en saadan Nyordning. Og her er det værd at lægge Mærke til, at de vellykkede Enkeltmandsforsøg, man kender op gennem Tiderne, er gennemført under Former, som fører fra Andel i Virksomhedens Udbytte over til et Medarbejderskab for Arbejderne. Naar den højtærede Minister, som jeg før bemærkede, har nævnt, at en af Samfundets Grundfejl er den, at Arbejderne er skilt fra Produktionsmidlerne, saa vil vi fra vor Side ikke lægge Skjul paa som vor Opfattelse, at den Reform, der maa tilstræbes, er en Form for Udbyttedeling indenfor Storindustriens Selskaber, som muliggør en gradvis Overgang fra det nuværende Lønssystem til Former, hvor Arbejderne er Medejere af Arbejdsmidlerne i de Virksomheder, hvor de arbejder.

Indledes en saadan Udvikling, vil det Spørgsmaal, som Ministeren har søgt at løse gennem det foreliggende Lovforslag om Arbejdernes forøgede Indflydelse paa Bedrifternes Ledelse, blive løst paa en naturlig Maade som et Led i hele denne Udvikling, og det Spørgsmaal, som den højtærede Minister ogsaa har søgt at løse gennem Lovforslaget, Spørgsmaalet om at give Arbejderne større Kendskab til Bedrifternes indre Organisation, deres Regnskaber o. s. v., vil ogsaa følge med som et naturligt Led i den Udvikling, jeg her har peget paa.

Vi ser desuden saaledes paa det, at Samfundets Interesse i en Udvikling i den

Retning, jeg her har nævnt, er saa stor, at det vilde være fuldt berettiget, om Samfundet ved Siden af et saadant Udbyttedelingssystem forsøgsvis — hvor Betingelserne syntes at være til Stede — støttede Oprettelsen af Virksomheder, drevne som Andelsforetagender af de vedkommende Arbejdere. Det er vor Opfattelse, at den Udvikling, vi er inde i, hvor Storbedriften breder sig over en større og større Del af det økonomiske Liv, samtidig med at Ejendomsretten til Virksomhederne knyttes alene til ganske faa Ledere samt til en Gruppe Aktionærer, der overhovedet ingen personlig Tilknytning har til Virksomheden, medens den aldeles overvejende Del af de Mennesker, som arbejder i disse Storbedrifter, ingen personlig Interesse har i Virksomheden, men tværtimod ofte staar fjendtlige overfor den, er uholdbar. En saadan Produktionsordning er i sig selv livsfjendsk, og derfor kan den ikke bestaa. Lige saa lidt som der paa andre af Samfundets eller Statslivets Omraader har kunnet bygges et varigt System op paa et Oligarchi, lige saa lidt kan det gøres paa Produktionslivets Omraade. En anden Ordning vil bane sig Vej paa den ene eller den anden Maade. Jeg ser saaledes paa det, at det er vor Opgave at sikre, at det sker ad Udviklingens Vej.

For alle dem, for hvem Ordet Ejendomsret er andet og mere end en Agitationsfrase, for alle dem, der forstaar Ejendomsrettens sande Betydning i et Samfund, maa det være Maalet at fremme en Udvikling, som fører til, at de, der varigt er beskæftiget i de store Virksomheder, ogsaa er Medejere af Virksomheden. Og saaledes som Samfundsudviklingen hidtil er foregaaet, maa Overgangen til en saadan Tilstand ske gradvis. Man maa bygge paa de Forhold, som findes, men Sporskiftet maa ske og ske paa en saadan Maade, at der ikke bliver Tvivl om, at Udviklingens Retning er blevet en anden.

Det var efter min Mening rigtigt, at den højtærede Minister, da han fremsatte Lovforslaget, pegede paa, at den Opgave, man her stod overfor, var en Opgave, som fuldt ud kunde stilles ved Siden af den Opgave, man stod overfor i Slutningen af det 18de Aarhundrede: Bondestandens Frigørelse, de store Bondereformer. Jeg siger, det er rigtigt, thi det, der skete den Gang, var ikke, saaledes som Datidens „Samfundsbevarere“ paastod, at der blev gjort Indgreb i Ejendomsretten, nej, det, der blev gjort ved de store Landboreformer, ved Bondestandens Frigørelse, var tværtimod, at der *skabtes*